

# Vintage gitarer

## Bjärton

### – en svensk klassiker

Av Per Gjörde

Foto Per Gjörde

► **I** denna artikelserie kommer vi med jämna mellanrum att ta upp nordiska klassiker. Levin, Bolin och Hagström har vi redan skrivit om.

Ett fabrikat som har en viss anknytning till just Hagström, men som få känner till någonting om är Bjärton.

**D**et hela startade i en ort som heter Bjärnum, strax norr om Hässleholm, av en polerare inom möbelbranschen, Sigurd Nilsson, och en duktig basist och möbelsnickare vid namn Göte Karlsson. 1946 kom den första Bjärtonbasen – ett verkligt hantverk. Tiden var rätt, kontrabasar var svåra att få tag i och musiker började valfärda till Bjärnum. Kända musiker som Thore Jederby, Simon Brehm och Svend Asmussens bassist Leif Sjöberg blev så småningom kunder. Till och med Ray Brown, då ansedd som en av världens främsta jazzbasister hittade vad han sökte i Bjärnum – en basfiol med cutaway som hette Swingmaster. I drygt tio år ägnade sig Bjärton huvudsakligen åt att tillverka kontrabasar och i viss mån cellos och mandoliner.

#### KLASSISKA GITARRER OCH ORKESTERGITARRER

1953 började Bjärton tillverka akustiska gitarer. En tidig och mycket lyckad modell var Isabella som i olika utförande hängde med under många år. Den gjordes i naturfärgad



Bjärton P46

Bjärton 1260

mahogny och med en svart hals. (Jämför färgsättningen på den tidens möbler.) Gitarren hade även en rosett i ljudhålet. Tidpunkten att börja gitarrtillverkning kunde inte vara mer rätt.

Året var 1956 och Elvis började att härja på hitlistorna. Efterfrågan på gitarer var omätlig och ett år senare fick man i princip lägga ner hela sin bastillverkning för att få resurser till gitarrtillverkningen. 1959 tillverkade Bjärton hela 7 000 gitarer. Hög kvalitet och hantverk var ledord. Man började dessutom exportera gitarer, framförallt till USA. På programmet fanns såväl gitarer av spansk typ som orkestergitarer.

En mycket framgångsrik modell var Espania som lanserades 1961-62. Denna såldes bland annat genom Hagström och vann medalj på en utställning i Mexico.

#### ELGITARRER OCH KOPPLINGEN TILL HAGSTRÖM

Under slutet av 50-talet kom Bjärtons första elgitar. En planka med kropp i lönn och med ett våffelmönstrat plektrumskydd i plexiglas. Mikrofonerna kom från Hagström. Gitarren

var lite Fenderinspirerad, vilket krävdes för att den skulle vara kommersiellt gångbar. Någon större upplaga blev det dock aldrig, så har du någon sådan liggande hemma är det en raritet. Under början av 60-talet kom två olika modeller av halvakkustiska gitarer, inspirerade av Levins motsvarande modeller. Färgsättningen var normalt sunburst och man känner lätt igen dem på de stora f-hålen.

Den mest exklusiva modellen hade dubbel cutaway och hette Bjärton de Luxe eller P 46. Locket gjordes i gran, botten och sidor i flammig lönn, hals i mahogny, som var justerbar, och greppbräda av ebenholz. P46 var utrustad med Hagströms pick up-chassi med fyra mikrofoner.

Den enklare modellen hette 1260 och hade enkel cutaway. Den var gjord i samma träslag och försedd med Hagströms pick-up-chassi men med två mikrofoner. 1260-modellen tillverkades inte i några större volymer – uppskattningsvis ca 500 st och tillverkningen upphörde i början av 70-talet. Bjärton började då istället tillverka gitarrkroppar avsedda för Hagströms elgitarer.

#### 70-TALET OCH FRAMÅT

Under 70-talet satsade Bjärton huvudsakligen på klassiska gitarer och i viss mån även på westerngitarer. En lyckad variant var J-45 Jumbo – en stor westernmodell. Även 12-strängade gitarer tillverkades. Här hade man lite problem med halsfästet, och gitarerna ville gärna vika sig.

En kul notering är att ABBA använde sig av en sådan 12-strängad Bjärtongitar i samband med lanseringen av *Waterloo*. Vid själva Melodifestivalen byttes den dock ut mot en specialdesignad gitar som matchade deras scenkläder bättre.

Bjärton var alltid noga med val av träslag. Fanér användes aldrig i locken, bortsett från elgitarerna. Tysk och österrikisk alpgran, mahogny och lönn användes företrädesvis. Ibland faktiskt även björk. Mekaniken importerades huvudsakligen från Tyskland. På de exklusivaste gitarerna satt Schallermekanik. Värt att notera är den exklusiva gitarren Classic, vilken kom i mitten av 70-talet, som tillverkades i jakaranda. Till och med sargen var solid på denna kvalitetsgitar.

Under Bjärtons glansdagar tillverkades ca 12 000 gitarer per år. En kul notering är att under 70-talet tillverkades ett 10-tal skräddarsydda och mycket exklusiva gitarer för Jimmy d'Aquisto, med huggen lönn i botten och lock i gammal gran. 1989 lämnade Bjärton scenen för gott. ■

Tack till Olle Tornerefelt som själv arbetat på Bjärton. Dessutom ett tack till Ulf Westerlund samt till Anders Anderson (Boogie! Musikbörsen) för lån av gitarer.

#### ECHO VINTAGE GUITAR CLUB

Bli medlem i klubben där vintageintresserade kan utbyta erfarenheter, få intressant information, samt kan köpa och sälja vintagegitarer, förstärkare, reservdelar och tillbehör. Skicka eller faxa ditt namn och adress så sänder vi information: ECHO c/o Addit, Stora Badhusgatan 30, 411 21 Göteborg. Fax: 031-13 66 45, E-mail per@addit.se. Hemsida <http://hem1.passagen.se/echosvgc/echosvgc.html>